

Kimde ne olacağı belli olmaz; ama, herkesin sağı-solu, önü-arkası, üstü-altı vardır ve yalancı inandırıcı olmak zorundadır.

Diyelim ki tanıdık birine kendisine zararı dokunacak şeyler yaptırmaya çalışıyorum. Ne yaparım? Önce, inançlarını varsayım olarak alırım. Sonra kabul edebileceği çıkarım biçimlerini saptarım. Son olarak etkilendiği uslûbu gözlerim. Bunları kullanarak, yaşadığında istemeyeceği, “keşke olmasaydı” diyeceği şeyi kabul ettirip, mümkünse bu kabulü kayıt altına aldırırım. Peki kullanmaya çalıştığım bir kişi değil de tanıdık bir kaç kişiye ne yaparım? “Ortak inançlarını, ortak kabul biçimlerini, hepsini etkileyecek uslûbu bulurum,” demek mekanik düşünmek olur. Evet, bu da bir yoldur. Bir başka yolsa hepsini birbirine düşürüp, birbirleriyle itişirlerken yaptırmak istediklerimi bilmeden yapmalarını sağlamaktır. Aslında birbirinden farklı binbir dalavere bulunabilir. Birden fazla insanla uğraşırken işler hep karmaşıklaşır; hep yapılabilecek birden çok şey vardır. Ve denetlenemeyecek, planlanamayacak birçok durum çıkar ortaya. İster hepsine kabul ettirip birlikte davrandırarak, ister birbirine düşürterek bunları güdüp, kullanmaya kalktığımda, muhakkak, hepsiyle iletişime geçmem gerekir. Bunu da, genellikle, açık açık hepsinin bulunduğu bir ortamda yapma durumuna düşerim.

Ancak kullanmaya kalktığım, tanımadığım, tanımam mümkün olmayan milyonlarca insan olursa, ne yaparım. Söyleyeceğim sözde, herkeste ortak olanlar kullanılmalıdır. Bunun da kestirme yolu söylenecek hiçbir ilgisi olmamasına karşın herkeste bulunan bir şeye referans vermektir: Herkesin sağı-solu, önü-arkası, üstü-altı vardır. Saklambaç tekerlemesine bakıldığında görülen de budur zaten: “Önüm-arkam sağım-solum saklanmayan, sobe, ebe!” Yüzü bir duvara dönük, karanlıkta, birden bilmem kaç kadar sayarak diğerlerinin saklanmasını bekleyen, pür dikkat kesilmiş sobeleyeceklerini kulaklarıyla izlemeye çalışan ebeler bu bekleyişleri sırasında, kimi zaman tekerlemede “üst”ün ve “alt”ın bulunmamasının rahatsızlığını yaşarlar.

Bu ikiliklerden birinciler efkâr-ı umumiyyede olumlu olarak yerleşmişlerdir; ikinciler olumsuz. “Sağ”ı, “ön”ü, “üst”ü duymak hoş bir duygu verir. “Sol”un, “arka”nın, “alt”ın yarattığı

hissiyatsa, genellikle, kötüdür: “Başımızın üstünde yeri var”, “ayaklar altında sürünüyor; “öne geçmek”, “arkada kalmak”, “sağ olsun”, “solda sıfır”. Yolda da durum aynıdır: Yolun sağından gidilmelidir; yanlış sollama yapılmamalıdır. Raslantı mıdır acaba ki “sağ” sözcüğünün birçok dilde hemen hemen hepsi olumlu birçok karşılığı vardır, ancak “sol” sözcüğü neredeyse kural olarak tek anlamlıdır. Örneğin sağın İngilizce karşılığı “right”tır [rayt diye okunabilir] ve bir sözlükte “doğru”dan “düzeltmek”e kadar 23 tane karşılığı vardır. Hepsi de olumludur. Almandada “rechts” [rehts diye okunabilir] sözcüğü hemen hemen aynı durumdadır. Türkçede de durum benzerdir. “Sağ”, sözlükte “vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan” biçiminde betimlenen yön bildirimini olmanın yanı sıra, “sağlam, esen; katkısız, yaşamakta olan” anlamına da gelir.

Anlaşıldığı kadarıyla sağ dile iyi bir şey olarak yerleşmiştir, sol için aynı şey söylenemez. Dilde böyle olmakla birlikte, ön-arka ve üst-alt ikiliklerinden farklı olarak sağ-sol ikiliği simetrik, birbirinden farksızdır. Sağ elle sol el, Sağ gözle sol göz simetrik. Aralarında ciddi bir fark yoktur. Siyaset diline nasıl geçmiştir bu sağ-sol meselesi? Öncelikle “sol” söylenmiştir. Sol diyen de yerleşim düzenine göre solda olmayan ve solunda oturanlara adlı adınca hitap etmek istemeyen ve ben-merkezli biçimde “soldakiler” demek durumunda kalanlardır. Kimdi soldakiler? Anarşistler, komünistler, anarko-komünistler, sosyalistler, sosyal demokratlar. Aralarında farklılıklar bulunmasına karşın bunlarda ortak olan, insanın köle ya da emekçi olarak zorlanmasına, güdülmesine ve sömürülmesine karşı olmalarıydı. Kim arzular ki zorlamanın, güdülmenin ve sömürülmenin yaşanmasını? Bu arzuda olanlar, yani zorlayanlar, güdenler ve sömürenler bir azınlık. Bunlar açık açık zorlamayı, gütmeyi ve sömürmeyi savunamazlar, ancak zorlanmanın, güdülmenin ve sömürülmenin gözler önüne serilmesini de istemezler. O hâlde yapılması gereken herkeste bulunan ve bir fark ihtiva etmemesine karşın, efkâr-ı umumiyede olumlu-olumsuz karşıtlığına denk gelen bir ayrımı, sağ-sol ayrımını ileri sürmektir.

Evet, “Gelip beni sömürmelerini istiyorum,” dedirtilbilse bunca karmaşaya gerek kalmayacak, ancak bunu üç-beş kişiye söyletebilmek için bile bir toplumda çok sayıda enayi bulunmalıdır; buna da pek rastlanmaz. Bir avuç zorlamadan-gütmeden-sömürmeden yana

olanlar, zorlanmaya, güdülmeye, sömürülmeye çalışılan kahir çoğunlukla açık açık savaşım veremez. Bu durumda savaşım vermektense, hem sağcılarının hem solcularının insanların mutluluğunu istediği, alışıldık sağcılıkla, aykırı, kendisine bile muhalif solculuk arasındaki farkı vazetmek ve başlangıçta soldakiler diye nitelenenleriyse ikiliğin sınırlarının ötesine atıp aşırı sol diye nitelemek ve bir simetrisini aşırı sağ diye ortaya çıkartmak yoluyla, zorlanacak, güdülecek ve sömürülecek olanların, yani doğal olarak zorlanmaya, güdülmeye ve sömürülmeye karşı çıkacak olanların kendi kendileriyle cepheleşmesini sağlamak daha uygun düşer. Yaşamlarını büyük uluslarüstü sermayedarlara yaranarak kendilerini kanıtlamaya çalışmakla anlamlandıran ve ömürlerini böyle “tüketen”lerin, zorlamalara direndiği, doğru dürüst güdülemediği, etkin bir biçimde sömürülemediği, yani batı standartlarında katma değer yaratamadığı için hasetle baktığı bir ülkenin insanlarına, “Bunlara globla bütünleşme deyip ağızlarına bir kaşık bal çalarak deli gömleği giydirelim; açlıkla, işsizlikle sürüm sürüm süründürelim; kendilerine yeterliliklerini ortadan kaldıralım da teslim olup rahatlıkla zorlanabilecek, güdülebilecek, sömürülebilecek duruma gelsinler,” açık ya da zımnî argümantasyonuyla uzun seneler çektirdikleri eziyetten sonra, eziyeti yeterince yoğunlaştırmak ve amaçlarını gerçekleştirmek için biraz daha zamana ihtiyaç duydukları bir dönemde, herkesin mutluluğunu isteyen “solcular” olarak, hatta “sosyal demokratlar” olarak, bununla da kalmayıp insanların “N’olur gelin beni sömürün!” diye yalvaracaklarını uman sömürülme “özgürlükçü”leri ortaya çıkması normaldir. Asıl sorun, “sağım solum seçmeyen, sobe, ebe,” diyerek, insanları saklanmazlarsa yakalamakla korkutmaya çalışanların yaptıklarının, hâlâ nasıl masum bir oyun olarak kabullenilebildiğinde gibi.